

Katarzyna Dytfeld

Ewelina Smółka

Metody aktywizujące jako system motywowania uczniów do nauki

„Najlepsza lekcja to nie ta, o której tak sądzi nauczyciel, ani ta, o której tak myślą uczniowie.... . Najlepsza lekcja to taka, o której ani nauczyciel, ani uczeń nie myślą, że to była lekcja”.

Klemens Stróżyński

Wstęp

W niniejszym tekście zostały przybliżone metody aktywizujące, które niewątpliwie stanowią istotny czynnik mogący rozbudzić u uczniów motywację do nauki. Współczesne czasy to bez wątpienia wyzwanie w pracy nauczyciela. Przygotowanie młodego człowieka do życia w społeczeństwie jest nie lada wyzwaniem i wymaga wielu umiejętności. Dawniej stosowano tradycyjne metody nauczania, które opierały się na nauczycielu jako wyłącznym źródle wiedzy, ewentualnie na pracy zespołowej. Obecnie „stare metody” nie są na tyle wystarczające, ciekawe i skuteczne, aby uczniowie przyswoili sobie określone informacje i potrafili odnieść je do własnych doświadczeń. Choć i tak, jak wiadomo obowiązują w szkole do dnia dzisiejszego i będą pewnie aktualne jeszcze bardzo długo.

Wobec tego, iż należymy do grupy młodych nauczycieli, szukających innowacyjnych sposobów pracy edukacyjnej, temat motywacji wynikającej ze stosowania metod aktywizujących, wydał nam się atrakcyjny i inspirujący do działania. I co jest dla nas ważne, praca wychowawcza i edukacyjna w oparciu o metody aktywizujące przybliży do każdego ucznia, do jego potrzeb i zainteresowań. Pozwala na rozbudowanie struktury zajęć lekcyjnych w taki sposób, aby każdy uczący się miał możliwość uwzględnienia własnych celów i zapewnione poczucie sukcesu.

Celem niniejszej publikacji jest nie tylko przybliżenie i opisanie metod aktywizujących, ale również potwierdzenie, iż zachęcają one współczesnych uczniów do pracy w klasie, zdobywania wiadomości i umiejętności potrzebnych w życiu. Natomiast wyniki przeprowadzonych badań mają wskazać, jak nauczyciele stosujący metody aktywizujące oceniają skuteczność swojej pracy i jak uczniowie reagują na ten sposób uczenia.

Przeprowadzone w ciągu ostatnich lat badania nad motywacją uczniów do nauki potwierdzają, że nauczyciele zgadzają się z tym, że metody aktywizujące są korzystne, efektywne i potrzebne. Z raportu opracowanego przez Ł. Krzyżanowską i M. Wiśnicką na podstawie przeprowadzonych badań z nauczycielami wynika, iż wykorzystywanie w pracy dydaktycznej metod aktywizujących ma kilka podstawowych celów:

- po pierwsze, służy zainteresowaniu uczniów tematem i pozwala zachęcić ich do słuchania, skupić uwagę;
- po drugie, nauczyciele uważają, że jest to bardzo dobry i efektywny sposób przekazywania wiedzy i wyjaśniania zjawisk;
- po trzecie, dla niektórych nauczycieli metody aktywizujące stanowią swoisty rodzaj przerywnika, urozmaicenia lekcji;
- po czwarte, zobaczenie czegoś na własne oczy czy samodzielne wykonanie jakiegoś doświadczenia jest dla uczniów bardzo nagradzające. Z jednej strony daje im dużo satysfakcji, z drugiej pozwala lepiej zrozumieć mechanizm i procesy, o których czytają w podręcznikach lub słuchają na lekcji¹.

Nauczyciele przyznają, że podstawa programowa, podręczniki i wymagania kuratorium nakładają na nich obowiązek wykorzystywania w czasie lekcji czegoś więcej niż tylko tradycyjnych narzędzi w postaci: kredy i tablicy. Rosną wymagania i oczekiwania zarówno uczniów, jak i rodziców. Dzieci są bardziej dociekliwie i metody podające nie są już na tyle wystarczające, aby osiągnąć sukces edukacyjny. Przez wzgląd na to, nauczyciele sięgają po metody aktywizujące, by pokazywać uczniom związek między tym, czego się uczą w szkole, a realnym życiem².

¹ Ł. Krzyżanowska, M. Wiśnicka, Wykorzystanie eksperymentów i metod aktywizujących w nauczaniu - problemy i wyzwania, Raport z badań, Warszawa 2009, s. 23 – 24

² Ibidem, s. 24 – 25

Jaka motywacja decyduje o tym, że ludzie uczą się, doskonalą swój warsztat pracy, zdobywają nowe umiejętności? Jak wzbudzić w uczniach taką motywację?

Szkoła to nie miejsce, do którego uczęszczają osoby wyłącznie wybitne pod względem intelektualnym. To centrum gdzie spotykają się ludzie (zarówno uczniowi, jak i nauczyciele) wraz ze swoimi oczekiwaniami i problemami. Bariery w rozwijaniu motywacji może być np.: wrogość uczniów wobec kultury szkolnej, odrzucanie wszelkich wartości, które szkoła próbuje narzucić, lenistwo, wygodnictwo, wygórowane wymagania, niesprawiedliwe ocenianie, brak wiary we własne możliwości, brak wsparcia ze strony rodziców, lekceważenie potrzeb ucznia.

Czynników hamujących motywację może być znacznie wiele i prawdopodobnie każda jednostka kieruje się indywidualnymi kryteriami zniechęcającymi ją do przyswajania wiedzy. Co zatem jest w stanie zmobilizować do nauki?

Niewątpliwie czynnikiem motywującym ucznia do pracy szkolnej jest uświadomienie sobie przez niego celu podjętego trudu oraz wynikające z podjętej działalności edukacyjnej zaspokojenie własnych potrzeb. Takie nastawienie rozwija mechanizm pokonywania kolejnych przeszkód do osiągnięcia zamierzenia. Gdy uczeń będzie zadowolony z wykonywanych zadań, doceniany i umożliwi mu się budowanie poczucia własnej wartości, to nauka stanie się dla niego przyjemnością i pozwoli na dowartościowanie siebie. Dlatego szczególną rolę w procesie edukacji przypisuje się nauczycielom przy współpracy z rodzicami. Rodzina i szkoła stanowią dwa podstawowe środowiska wychowawcze zajmujące się rozwijaniem zainteresowań dziecka, jego ciekawości, rozbudzaniem jego kreatywności i poczucia odpowiedzialności za swoje czyny.

Przygotowaniem do roli ucznia zajmuje się najpierw środowisko rodzinne, zwłaszcza rodzice jako pierwsi nauczyciele swoich dzieci. Później szkoła poprzez właściwe działania i obecni w niej pedagodzy, dzięki proponowanym technikom nauczania mogą zmienić swoją pozycję w klasie z osoby przekazującej wiadomości na sojusznika ucznia, wspierającego go w procesie uczenia się.

A zatem czy interaktywny sposób nauczania – metody aktywizujące, mogą pomóc uczniom w znalezieniu swoich własnych powodów, dla których warto podejmować wysiłek nauki?

Krótko o metodach aktywizujących

„**Metody aktywizujące** – pomoce i wskazówki, dzięki którym uczeń poszerza swoją wiedzę, pogłębia swoje zainteresowania, rozwija nowe pomysły i nowe idee, komunikuje się z innymi, uczy się dyskutować i spierać na różne tematy.

Metody te charakteryzują się:

- dużą siłą stymulowania aktywności uczniów i nauczycieli,
- wysoką skutecznością,
- dużą różnorodnością i atrakcyjnością.

Metody aktywizujące pozwalają nie tylko rozbudzić w uczniu zainteresowanie przedmiotem czy sprawdzić jego wiedzę.

Główna zaleta tych metod polega na doskonaleniu umiejętności przydatnych nie tylko podczas lekcji, ale również w codziennym życiu, np. umiejętności wyciągania wniosków, myślenia analitycznego i krytycznego, łączenia zdarzeń i faktów w związku przyczynowo-skutkowe, umiejętności właściwego zachowania się w nowej sytuacji, komunikatywności, dyskusowania, kreatywności”³.

„W trakcie przeprowadzania zajęć z wykorzystaniem metod aktywnych należy pamiętać o kilku zasadach:

- Nie wykluczamy nikogo z zabawy, dlatego, że czegoś nie wie lub nie potrafi,
- Nie dzielimy uczniów na lepszych gorszych,
- Jeżeli ktoś nie ma ochoty się bawić, nie zmuszamy go,
- Nauczyciel także uczestniczy w zabawie,
- Każdy ma prawo do popełniania błędów,

Ogólny podział metod aktywizujących:

- **metody problemowe**, rozwijające umiejętność krytycznego myślenia. Polegają one na przedstawieniu uczniom sytuacji problemowej oraz organizowaniu procesu poznawczego. Wykorzystywane są przy tym różnorodne źródła informacji, np. filmy dydaktyczne, fotografie, rysunki, Internet, dane liczbowe. Na zachodzące wówczas procesy

³ A. Czepizak, M. Wądołowski, Metody aktywizujące w nauczaniu – opracowanie, Trzebiechów, s. 3 – 4

poznawczo-wychowawcze składa się analizowanie, wyjaśnianie, ocenianie, porównywanie i wnioskowanie. Przykładowe metody: **burza mózgów, obserwacja, dyskusja panelowa, metoda problemowa, studium przypadku;**

- **metody ekspresji i impresji**, nastawione na emocje i przeżycia.

Powodują wzrost zaangażowania emocjonalnego uczniów. Jest on efektem doznań i przeżyć związanych z wykonywaniem określonych zadań (np. gra dydaktyczna).

Przykładowe metody: **drama, metoda symulacyjna, mapa mózgu, metoda laboratoryjna, metoda projektu;**

- **metody graficznego zapisu**, w których proces podejmowania decyzji przed-stawia się na rysunku. Zachęcają do samodzielnego podejmowania decyzji: **rybi szkielet, plakat, mapa mentalna, śnieżna kula, mapa skojarzeń”⁴.**

Narzędzia badawcze i osoby badane

By uzyskać wiarygodne i rzetelne wyniki badania i udzielić pełnej odpowiedzi na postawione pytania badawcze w analizie połączone zostały różnorodne rodzaje danych oraz różnorodne metody badawcze.

Celem pracy było zebranie informacji na temat motywacji do nauki uczniów klas IV – VI Szkoły Podstawowej im. K. Makuszyńskiego w Niedźwiedziu oraz klas pierwszych, drugiej i trzeciej poprzez zastosowanie metod aktywizujących. Problematykę motywacji do uczenia zbadaliśmy w oparciu o dostępną literaturę, posłużenie się metodami aktywizującymi i obserwowanie reakcji uczniów na zastosowanie tegoż sposobu prowadzenia lekcji. Uwzględniając przede wszystkim zaangażowanie do pracy, włożony wysiłek, starania, rozwijanie własnych zdolności, opanowanie danego materiału, rozbudzenie ciekawości itp. Po każdej lekcji pytałyśmy uczniów - Czy lubisz lekcje prowadzone w ten sposób? Ponadto pytania ankietowe skierowane do nauczycieli były uzupełnieniem opinii odnośnie tego czy, aby na pewno metody aktywizujące są skutecznym narzędziem pracy dydaktycznej?

W badaniach wzięło udział 10 respondentów – nauczycieli oraz 105 uczniów klas I – VI.

Wyniki badania posłużą nam do poprawy skuteczności nauczania oraz do zmodyfikowania działań tak, aby były dostosowane do potrzeb i oczekiwań uczniów.

⁴ Ibidem, s. 4

Użyliśmy dwa sposoby badania: eksperymentalny poprzez obserwację oraz kwestionariuszowy, za pomocą ankiety, które pozwoliły nam uchwycić różne aspekty badanego przedmiotu. Co zostanie zaprezentowane w dalszej części naszej publikacji.

Wyniki badań

Zaprezentowane wyniki ankiet skierowane do nauczycieli dały nam odpowiedź na pytanie: Jakie jest nastawienie nauczycieli do metod aktywizujących? Czy uznają je jako skuteczne? Jeśli tak, to jakie i z jakiego powodu? Jak wiadomo w procesie edukacji ważna jest osoba przekazująca wiedzę, jak i osoba przyjmująca, odbierająca tę wiedzę. Wielość zmian społecznych wymogły na edukacji, a tym samym na nauczycielach, stosowania różnorodnych i innowacyjnych metod nauczania. Czy zaznajomienie uczniów z nowym materiałem poprzez użycie metod aktywizujących ma sens?

W pierwszej kolejności zwrócimy uwagę na oddziaływania wychowawcze w klasach młodszych szkoły podstawowej, a następnie w klasach IV – VI.

Ankieta dla nauczycieli

Wszyscy ankietowani nauczyciele w swojej pracy wykorzystują wybrane techniki aktywizujące. Twierdzą oni równocześnie, że stosowanie odpowiednich metod przynosi pozytywne efekty i niezliczone korzyści w pracy z dzieckiem w młodszym wieku szkolnym. Pedagodzy uważają, iż techniki aktywizujące zwiększają aktywność uczniów, nauczyciel natomiast może lepiej zaobserwować odczucia, zachowanie i sposób postrzegania świata swoich podopiecznych. Ponadto, nauczyciele podkreślają, że aktywizując wszystkie dzieci, mogą poświęcić więcej czasu słabszemu uczniowi.

Bez względu na to czy kształcenie dotyczy dziecka znajdującego się na pierwszym czy drugim etapie edukacyjnym, dydaktycy stosują różnorodne aktywizujące metody i techniki. Ponadto 80% ankietowanych nauczycieli uważa, iż ich uczniowie podczas zajęć chętnie pracują przy pomocy technik i metod aktywizujących, zwiększają one ich zaangażowanie, podnoszą motywację wewnętrzną i budują pozytywne nastawienie do przedmiotu.

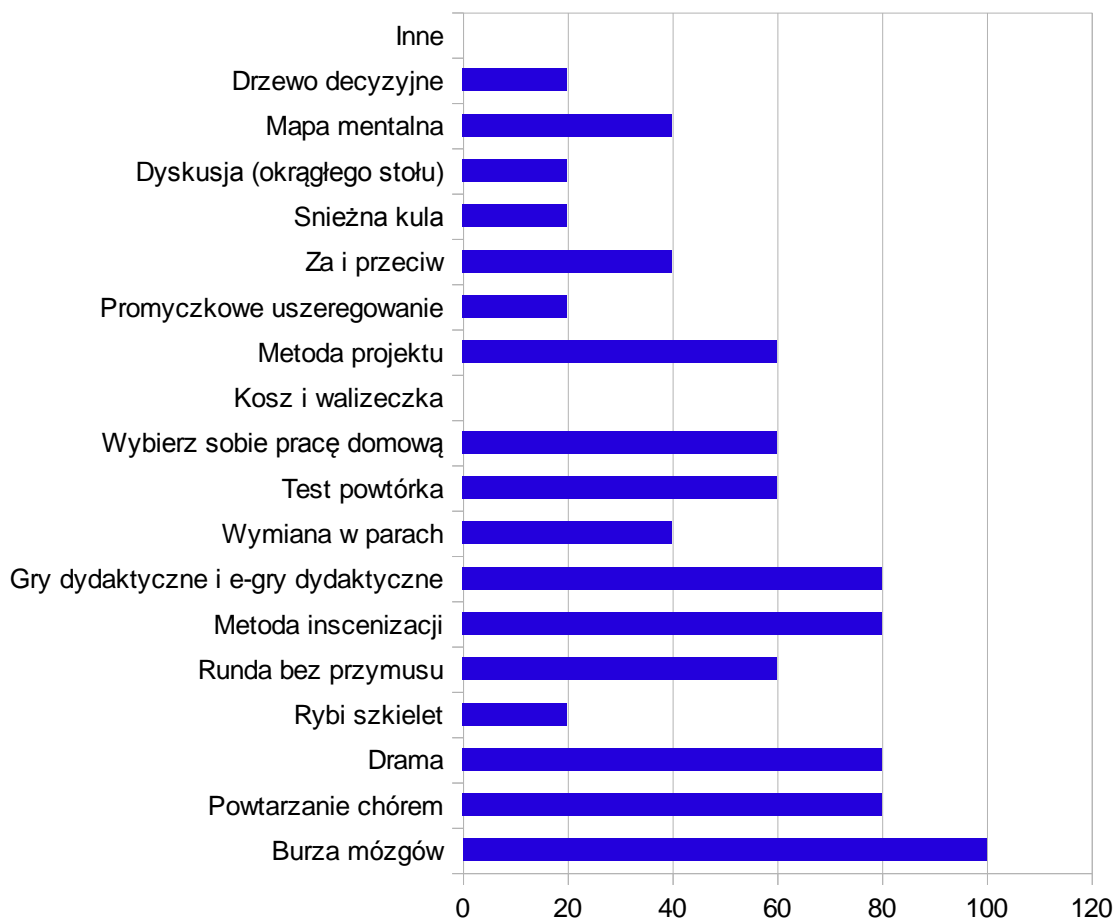
Zdaniem ankietowanych pedagogów, dzięki metodom aktywizującym uczniowie samodzielnie zdobywają wiedzę, nie jest im ona „podana na tacy” lecz muszą podejmować decyzję i szukać odpowiedzi (to „uczenie się przez odkrywanie”). Ponadto, nauczyciele

zauważają u swoich podopiecznych większe zaangażowanie w proces nauczania i uczenia się, zwiększa się też prawdopodobieństwo głębszego przeżycia treści jak również lepszego i długotrwałego zapamiętania. Uczniowie, zdaniem pedagogów, są zaciekawieni tematem, czują się „jak odkrywcy - badacze”, co więcej planując i podejmując decyzję, odczuwają satysfakcję co kształtuje pozytywną motywację do nauki. Dzieci poprzez obustronne działanie, nie tylko uczą się pracować w grupie i współpracować ze sobą, ale również integrują się i budują więzi.

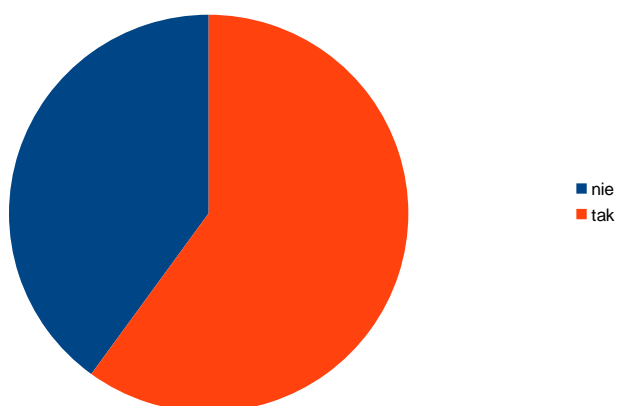
Obecnie można wyróżnić kilkadziesiąt metod aktywizujących, jednak wyniki badań wskazują, iż ankietowani nauczyciele wykorzystują w swojej pracy tylko te wskazane w badaniu. Najefektywniejszą metodą zdaniem respondentów jest „Burza mózgów”, wykorzystują ją w swojej pracy wszyscy ankietowani nauczyciele. Na drugiej pozycji ze względu na częstotliwość stosowania znalazły się takie metody jak „powtarzanie chórem”, „drama” i „metoda inscenizacji”. Pedagodzy w swojej pracy bez wątplenia doceniają też różnorodne gry edukacyjne i e-gry dydaktyczne, ich ogromny wpływ na motywację uczniów rozumie aż 80% badanych dydaktyków.

Kolejne dość często stosowane metody (przez 50% badanych nauczycieli) to wybór pracy domowej dokonanej przez ucznia, „test powtórka” i „runda bez przymusu”. „Metoda projektu”, która jest uważana za jedną z najefektywniejszych metod stosowanych w nauczaniu, wykorzystywana jest zaledwie przez połowę ankietowanych nauczycieli. Pedagodzy doceniający tą formę pracy, podkreślają iż uczniowie uczą się dzięki niej samodzielności i odpowiedzialni za powierzone funkcje, muszą jak najlepiej wykonać swoją część zadania, poszukać informacji w różnych źródłach, a następnie zaprezentować wyniki. Nabywają również umiejętności pracy w grupie, które odgrywają tak istotną rolę w życiu społecznym i zawodowym. Pozostałe metody aktywizujące stosowane są mniejszą częstotliwością, natomiast żaden z badanych dydaktyków nie wykorzystuje w swojej pracy techniki „kosz i walizeczka”.

Wykres 1: Metody i techniki najczęściej wykorzystywane w pracy z dziećmi.

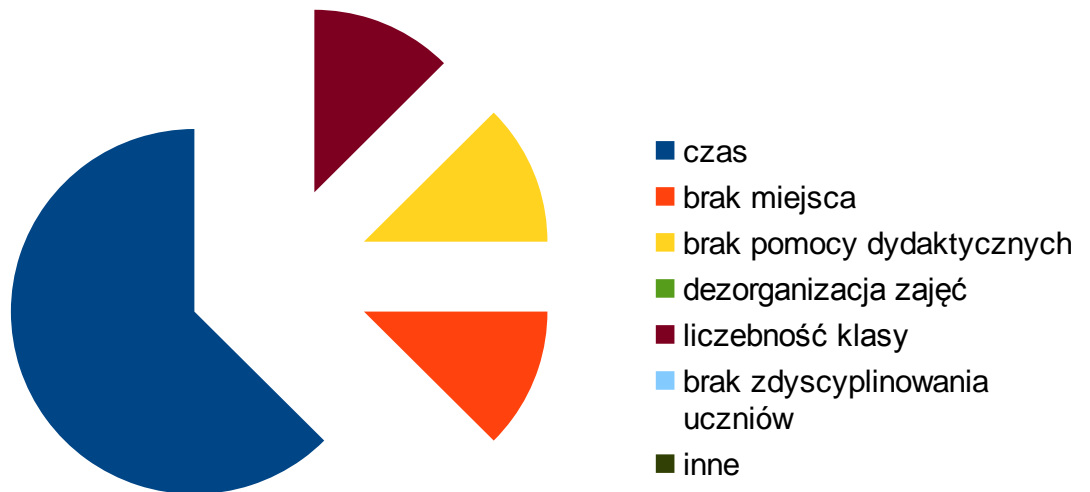
Niepowodzenia dydaktyczne podczas stosowania metod i technik aktywizujących.

Wykres 2: Częstotliwość występowania niepowodzeń dydaktycznych podczas stosowania metod i technik aktywizujących.

Aż 60% badanych nauczycieli doświadczyło różnorodnych niepowodzeń dydaktycznych stosując metody i techniki aktywizujące. Zdaniem ankietowanych najczęstszą przyczyną prowadzącą do niepowodzenia w stosowaniu metod aktywizujących jest czas, nauczyciele są przekonani, że stosowanie odpowiednich technik wymaga odpowiednio długiego czasu, przykładem są gry dydaktyczne, które pochłaniają znaczną część lekcji. Kolejne trudności dotyczą niesprzyjającej organizacji pracy szkoły, respondenci wymienili tutaj takie negatywne czynniki jak zbyt duża liczebność klas, brak odpowiednich pomocy dydaktycznych i brak wystarczającego miejsca do stosowania niektórych metod.

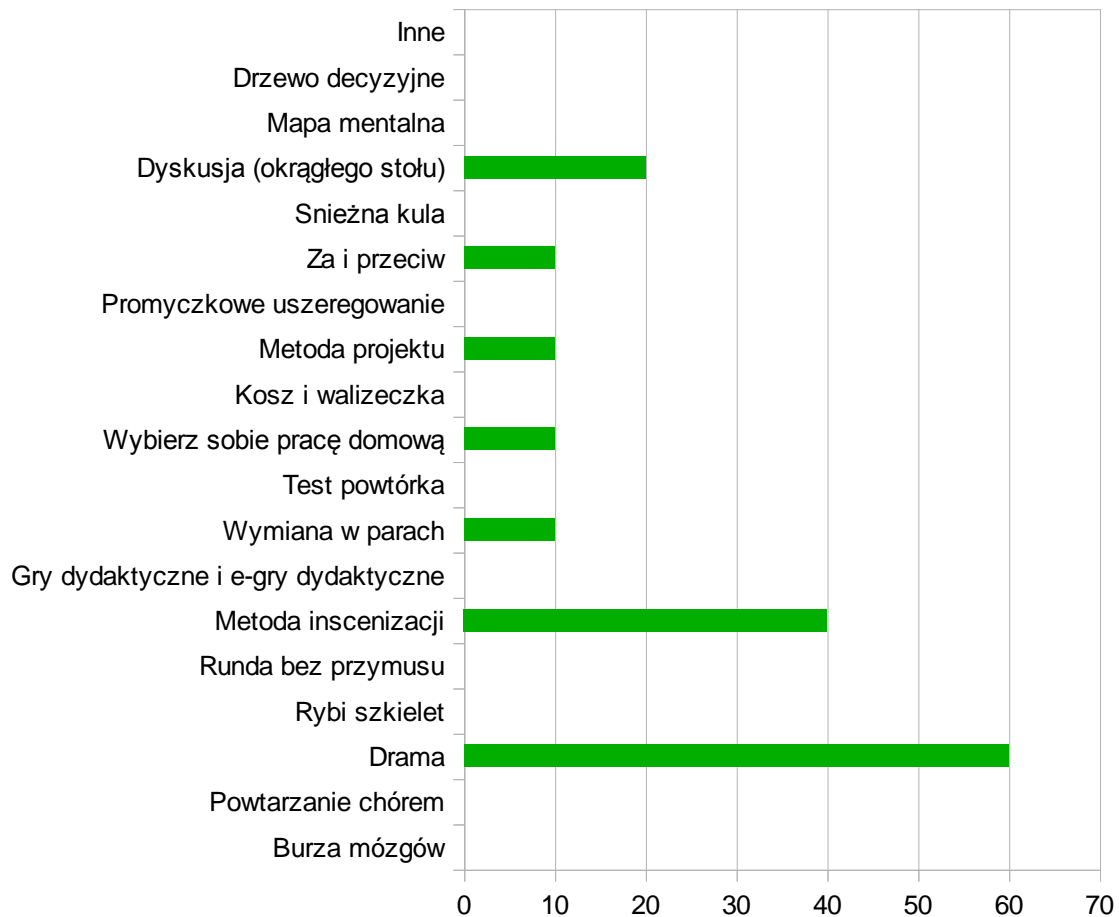

Wykres 3: Największe trudności związane ze stosowaniem metod aktywizujących.

Analizując trudności związane ze stosowaniem konkretnej techniki, która sprawia dzieciom trudności, aż 40% respondentów uważa, iż istnieją trudne metody do stosowania w klasie, a pozostałe 60% badanych nauczycieli stwierdza że takie *demotywatory* mogą czasami się pojawić. Zasadne zatem okazało się wnikliwe prześledzenie metod i technik sprawiających zdaniem nauczycieli najwięcej trudności. Z wykresu wynika, że najtrudniejszą metodą według 60% badanych jest „drama”, kolejna to metoda inscenizacji (40% wskazań) i dyskusja

(20%). Inne trudne metody do stosowania w klasie na tym etapie kształcenia to zdaniem nauczycieli metoda „za i przeciw”, „metoda projektu”, „wybierz sobie pracę domową” i wymiana w parach”.

Wykres 4: Metody i techniki sprawiające największe trudności.

Obserwacje i wywiady z uczniami klas I – III i IV- VI

Współczesny wychowawca – nauczyciel nie jest już jedynym źródłem wiedzy. Jednostronna dominacja została zastąpiona współuczestnictwem. Świetnym przykładem tego modelu kształcenia są zastosowane przez nas metody aktywizujące. Co nam się „rzuciło w oczy”? Przede wszystkim, korzystając z metod aktywizujących musieliśmy stać się nijako

osobami kreatywnymi i twórczymi. Dzięki takiej przemianie mogliśmy dotrzeć do każdego z osobna, wyzwalając wszystkie rodzaje aktywności uczniów. Nie tylko te, które charakteryzują dawną szkołę, czyli aktywność biernego słuchania, ale również emocjonalną, ruchową, sensomotoryczną, intelektualną i praktyczną.

Wprowadzenie nowego zagadnienia, hasła, problemu, przy zaprezentowaniu nowych wiadomości, świetnie sprawdziły się metody polegające na żywej dyskusji, czyli np. burza mózgów, dyskusja. Dzięki, którym dzieci uaktywniły swoje pomysły, spostrzeżenia i chęci w sposób werbalny. Żywo reagowały na propozycje kolegów. Nie bały się zgłosić swojego sprzeciwu, niezadowolenia, pamiętając przy tym o szacunku do drugiej osoby i respektowaniu jego praw do wypowiedzania się. Te metody nie tylko wprowadzają najmłodszych w świat, w którym zmierzają się z ciągłym argumentowaniem swoich racji, ale również sprzyjają budowaniu własnej, niepowtarzalnej osobowości i poczuciu, że jest się kimś ważnym mimo inności, odmienności.

Wprowadzając uczniów w nową tematykę, przy jednoczesnym zachęceniu ich do współpracy, do aktywnego działania każdego pojedynczego uczestnika procesu edukacyjnego i dzielenia się swoimi pomysłami przed większą grupą, sięgałyśmy po metodę projektu, wymianę w parach, gry dydaktyczne czy śnieżną kulę. Najmłodszy uczestnicząc w tych metodach uczyli się ścisłego przestrzegania reguł, ale również rozwijali samodzielność i komunikację międzyludzką.

Chcąc utrwalić u uczniów poznane wiadomości, wykorzystując do tego praktyczne działania, doświadczanie wszystkimi zmysłami, wprowadzałyśmy metodę runda bez przymusu, tekst powtórka, zdania podsumowujące i powtarzanie chórem. Co przyczyniło się do aktywnego współdziałania każdego ucznia w procesie edukacyjnym.

Do twórczego rozwiązywania problemu połączonego z krytycznym myśleniem opartym na doświadczaniu wybierałyśmy metodę rybi szkielet. Dzieci z zaciekawieniem reagowały na obrazowy sposób zaprezentowania tematu.

Przejmowania odpowiedzialności za własne wybory uczyła metoda wybierz sobie pracę domową. Najmłodszy chętnie podejmowali działania na rzecz tego sposobu prezentowania własnych umiejętności.

Uczniowie klas I – III bardzo chętnie realizowali się we wszelkiego typu inscenizacjach i dramach dzięki, którym uaktywniały swoje zmysły, wyobraźnię, ruch i

mowę, co sprzyjało rozwojowi własnego wnętrza, zrozumieniu cudzych odczuć, niejednokrotnie dawało szansę zaprezentowania swojego talentu aktorskiego.

Również wszelkiego rodzaju metody polegające na ewaluacji, czyli kosz i walizeczka, za i przeciw. Pozwoliły uczniom na śmiało wyrażanie swoich odczuć, zarówno tych pozytywnych i negatywnych oraz wyzwoliły u nich głęboko ukrytą umiejętność wyrażania oceny.

Uczniowie klas IV- VI najżywiej reagowali na zastosowywane gry i e-gry dydaktyczne, które wprowadziły do „sztywnego” toku lekcji element zabawy i rywalizacji. Ponadto, z ogromnym zaangażowaniem podchodzili również do metody „wybierz sobie pracę domową”. Zauważyliśmy, że świadome dokonywanie wyborów samoistnie inspirowało uczniów do systematycznej pracy i podejmowania zadań trudniejszych. „Test powtórka” natomiast pozwolił im usystematyzować posiadaną wiedzę, skorygować i uzupełnić ewentualne braki, a co najważniejsze podnieść poczucie własnej wartości. Z naszych obserwacji wynika, że uczniowie lubią tę technikę, ponieważ mogą samodzielnie stwierdzić ilu nowych rzeczy się już dowiedzieli, jak wiele potrafią.

Z naszych obserwacji podczas stosowania metod aktywizujących wnioskujemy, iż osoby śmiałe, pewne siebie, ambitne i zdolne miały okazję rozwijać swoje talenty na różnych płaszczyznach, wzmacniały w dalszym ciągu wiarę w siebie i własne umiejętności. Do tego dawały szansę na uzewnętrznienie swoich zdolności. Z kolei osoby, które nie zawsze angażowały się w sprawy szkolne czy klasowe, często słabo chętne do działania, z deficytami lub trudnościami w opanowaniu pewnych umiejętności. Biorąc udział w metodach aktywizujących otrzymywały informację zwrotną w postaci komunikatu – ja jestem ważny i to co robię lub czynię, daje mi radość, zadowolenie z siebie i satysfakcję. Rozwijały u nich te sfery, które „zostały zapomniane” lub nie było wielu sytuacji na ich pobudzenie.

Po zakończeniu każdej metody pytałyśmy dzieci – Czy lubią uczyć się w ten sposób? Z odpowiedzi na powyższe pytanie wynika, że większość uczniów odbiera zaproponowaną metodę nauczania pozytywnie i z wielkim entuzjazmem. Pamiętałyśmy również o tym, żeby stosować naprzemienne różne metody nauczania, co zapobiegło monotonii pracy na zajęciach oraz dało szansę rozwojowi różnych stron osobowości ucznia.

Wnioski

Z naszej analizy wynika, iż nauczyciele chętnie korzystają z metod aktywizujących. Stosując na lekcjach odpowiednio dobrane techniki, widzą ich efektywność i tym samym wzrost zaangażowania u uczniów. Co na pewno wpływa na wszechstronny rozwój każdego dziecka. Głównym problemem z jakim się borykają, w przypadku stosowania tych metod, jest brak czasu, a mniej odczuwalnym czynnikiem jest liczebność klasy, brak odpowiednich pomocy dydaktycznych, a także ograniczenie przestrzenne. Wyżej wspomniane przeszkody nie są na tyle dominujące, aby całkiem zrezygnować ze stosowania metod aktywizujących. Nauczyciele najchętniej stosują burzę mózgów, dramę, inscenizację, gry dydaktyczne (w tym e- gry dydaktyczne), powtarzanie chórem. Te wyniki są kompatybilne z odpowiedziami i reakcją uczniów. Najlepszym na to dowodem są nie tylko opinie nauczycieli stosujących przeanalizowane metody, ale również czynny udział dzieci w zajęciach, ich zaangażowanie i zauważalny wzrost motywacji wewnętrznej. Zyskują nie tylko uczniowie, ale również pedagodzy, stając się równocześnie dyrygentami procesu edukacyjnego. Metody aktywizujące dają im możliwość na lepsze poznanie swoich uczniów, ich emocji, odczuć, charakteru i postrzegania przez nich świata. Przy okazji budują więzi międzyludzkie i dostrzegają sens w wprowadzeniu zajęć edukacyjnych i dydaktycznych.

Bibliografia

- Boekaerts M. „Motywacja w nauce” – publikacja zaczerpnięta z IBE
Colman A.M., Parkinson B., „Emocje i motywacja”, Wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1999
Czepizak A., Wądołowski M., „Metody aktywizujące w nauczaniu – opracowanie”, Trzebiechów, s. 3 – 4
Harmin M., „Duch klasy- jak motywować do nauki”, Biblioteka Akademii SUS
Krzyżanowska Ł., Wiśnicka M., „Wykorzystanie eksperymentów i metod aktywizujących w nauczaniu - problemy i wyzwania”, Raport z badań, Warszawa 2009, s. 23 - 25
Krzyżewska J., „Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej”, artykuł zaczerpnięty ze strony internetowej - <http://przedszkole.lubawa.pl/>
Okoń W., „Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej”, Warszawa 1995, s. 417- 419